

Wyrok z dnia 25 sierpnia 1994 r.
I PRN 52/94

Status prawny pracowników gminnych jednostek pomocniczych różni się od statusu prawnego pracowników jednostek organizacyjnych tworzonych przez gminy. W pierwszym wypadku są to pracownicy samorządowi, do których mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 21, poz. 124 ze zm.), a przepisy kodeksu pracy stosuje się jedynie w kwestiach nie uregulowanych w tej ustawie (art. 31 ust. 1). Do pracowników jednostek organizacyjnych stosuje się wprost przepisy kodeksu pracy.

Przewodniczący SSN: Maria Mańkowska (sprawozdawca), Sędziowie SN: Antoni Filcek, Teresa Romer,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 1994 r. sprawy z powództwa Zofii Ł. przeciwko Zarządowi Miasta K. i Miejskiemu Zakładowi Dróg i Mostów w K. o przywrócenie do pracy i odszkodowanie, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Koszalinie z dnia 14 maja 1993 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w części przywracającej powódkę do pracy i oddalił powództwo w tym zakresie.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Zofia Ł. w pozwie przeciwko Zarządowi Miasta K. wносиła o przywrócenie do pracy na stanowisko dyrektora Miejskiego Zakładu Dróg i Mostów w K. Uchwałą [...] Zarządu Miasta K. z dnia 30 grudnia 1992 r. odwołano powódkę z dniem 31 grudnia 1992 r. ze stanowiska dyrektora ww Zakładu na podstawie art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym i art. 70 § 3 w związku z art. 52 § 1 pkt 1 kodeksu pracy.

Strona pozwana nie uznała powództwa wnosząc o jego oddalenie. Zdaniem strony pozwanej rozwiązanie stosunku pracy z powódką na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. uzasadniały: pobranie przez powódkę nienależnej odprawy w związku z likwidacją z końcem 1991 roku Przedsiębiorstwa Dróg i Mostów w K. oraz nieuzasadnione pobieranie ryczałtu z tytułu korzystania z samochodu służbowego.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Koszalinie wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Miejski Zakład Dróg i Mostów w K. i wyrokiem z dnia 15 maja 1993 r. przywrócił powódkę do pracy w tym Zakładzie na stanowisku i warunkach, jak w dniu 31 grudnia 1992 roku oraz zasądził na rzecz powódki kwotę 21.874.800 zł tytułem odszkodowania za czas pozostawania bez pracy. Powództwo wobec pozwanego Zarządu Miasta K. zostało oddalone.

Sąd Rejonowy uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że postępowanie powódki uzasadniało zastosowanie rozwiązania umowy o

pracę w trybie art. 52 k.p. Powołując się na art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 21, poz. 124 ze zm.) Sąd Rejonowy przyjął, że stosunek pracy powódki nie został nawiązany na podstawie powołania lecz na podstawie umowy o pracę.

Powyższy wyrok zaskarżył jedynie pozwany Zarząd Miasta. Sąd Wojewódzki w Koszalinie wyrokiem z dnia 6 października 1993 r. oddalił rewizję ponieważ w stosunku do rewidującego zapadło orzeczenie oddalające powództwo, zgodnie zaś z art. 382 k.p.c. sąd nie może uchylić lub zmienić wyroku na niekorzyść strony wnoszącej rewizję. Sąd Wojewódzki podniósł jednocześnie, że pozwany Miejski Zakład Dróg i Mostów w K. będąc zakładem pracy w rozumieniu art. 3 k.p. i 460 § 1 k.p.c. ma zdolność sądową i procesową, mógł zatem samodzielnie dokonywać czynności procesowych. Nie wniesienie przez pozwanego Zakład rewizji od wyroku Sądu Rejonowego wywołało zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c. taki skutek, że orzeczenie to stało się prawomocne.

Minister Sprawiedliwości zaskarżył powyższy wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Koszalinie rewizją nadzwyczajną, zarzucając mu rażące naruszenie art. 368 pkt 1 k.p.c., art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym, art. 69 pkt 2 lit. c i art. 70 § 1 k.p. oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w części przywracającej powódkę do pracy i oddalenie powództwa w tym zakresie, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy w zaskarżonym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu-Sądowi Pracy w Koszalinie. Rewidujący zarzucił w szczególności, że Sąd Rejonowy błędnie zastosował art. 2 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych, że powódka była zatrudniona w jednostce pomocniczej na podstawie umowy o pracę w sytuacji, gdy powódka była dyrektorem zakładu budżetowego, który stanowi komunalną jednostkę organizacyjną w rozumieniu art. 9 ust. 1 ustawy o samorządzie terytorialnym. Według zaś art. 30 ust. 2 pkt 5 wymienionej ustawy do zadań Zarządu Gminy należy, m.in., zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Uchwałą Zarządu Miasta K. z dnia 4 kwietnia 1992 r. ustalono statut dla pozwanego Zakładu, który jest zakładem budżetowym, podlega Zarządowi Miasta K., a na czele Zakładu stoi dyrektor, którego powołuje i odwołuje Zarząd Miasta (§ 4 statutu).

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym prokurator wnosił o uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest w pełni uzasadniona. Zaskarżony pkt I wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Koszalinie rażąco narusza art. 1 i 2 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 21, poz. 124 ze zm.) przyjmując, że powódka była pracownikiem samorządowym zatrudnionym w jednostce pomocniczej gminy na podstawie umowy o pracę. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95 ze zm.) w gminie mogą być tworzone jednostki pomocnicze: sołectwa oraz dzielnice miejskie i osiedla. Bezspornym jest w sprawie, że aktualnie gmina K. nie ma jednostek pomocniczych. Natomiast pozwany Miejski Zakład Dróg i Mostów jest komunalną jednostką organizacyjną utworzoną na mocy art. 9 ust. 1 ustawy o samorządzie terytorialnym, działającą na zasadach zakładu budżetowego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra

Finansów z dnia 8 maja 1991 r. w sprawie zakładów budżetowych (Dz. U. Nr 42, poz. 183).

Sąd Rejonowy wychodząc z błędnych założeń co do statusu pracowniczego powódki pominął całkowicie stan prawny wynikający z tego, że powódka podlegała zatrudnieniu na podstawie powołania z mocy art. 68 § 1 k.p. dlatego, że pozwany zakład był zakładem pracy w rozumieniu art. 3 k.p., a powódka jego kierownikiem.

Słusznie podniesione zostało w rewizji nadzwyczajnej, że art. 2 pkt 3 ustawy o pracownikach samorządowych przewidujący formę powołania dla stanowisk sekretarza gminy i skarbnika (głównego księgowego budżetu), nie wyłącza stosowania tej formy nawiązania stosunku pracy z kierownikami komunalnych jednostek organizacyjnych. Takie zatrudnienie na podstawie powołania przewidział również statut pozwanego Zakładu w stosunku do stanowiska dyrektora. Wbrew przedłożonym do akt dokumentom, a przede wszystkim wbrew statutowi Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w K. uchwalonym uchwałą Zarządu Miasta z dnia 4 kwietnia 1992 r. [...], którego istnienia w ogóle nie uwzględniono w rozważaniach zaskarżonego wyroku, Sąd Rejonowy dowolnie przyjął, że strony łączyła umowa o pracę.

Trafnie natomiast przyjęły Sądy obu instancji, że dopozwany Miejski Zakład Dróg i Mostów w K. posiada przymiot zakładu pracy w rozumieniu art. 3 k.p., co oznacza, że jest jednostką organizacyjną zatrudniającą pracowników. Sąd Wojewódzki w Koszalinie prawidłowo podkreślił, że dla uznania danej jednostki organizacyjnej za zakład pracy bez znaczenia jest fakt, iż sposób nawiązania stosunku pracy z niektórymi pracownikami (np. z dyrektorem) ma charakter szczególny i należy do kompetencji innej jednostki. Taka sytuacja zachodzi w rozpoznawanym stanie faktycznym i prawnym. Miejski Zakład Dróg i Mostów w K. jest wyodrębnioną w strukturze gminy komunalną jednostką organizacyjną posiadającą uprawnienia do nawiązywania, zmiany i rozwiązywania stosunku pracy. Do pracowników tego Zakładu mają zastosowanie przepisy kodeksu pracy w odróżnieniu od pracowników jednostek administracyjnych gminy, którzy są pracownikami samorządowymi (art. 1 ustawy o pracownikach samorządowych), wobec których stosuje się przepisy kodeksu pracy jedynie w kwestiach nie uregulowanych w ustawie o pracownikach samorządowych (art. 31, ust. 1).

Jednostka organizacyjna, jaką jest pozwany Zakład, reprezentowana jest przez dyrektora, którego zgodnie ze statutem Zakładu, powołuje i odwołuje Zarząd Miasta K. Te kompetencje Zarządu Miasta reguluje art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy o samorządzie terytorialnym, który stanowi, że do zadań Zarządu należy m. innymi zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Nie zmienia to w niczym stosunku pracy powstałego w drodze powołania, który łączy pracownika z zakładem pracy, w którym jest zatrudniony, a nie z organem, który go powołał.

Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 września 1977 r. I PRN 115/77, (OSNCP 1978 nr 10 poz. 177) gdzie wskazano, że jednostka organizacyjna będąca w rozumieniu art. 3 k.p. zakładem pracy jest biernie legitymowana w sporach o roszczenia ze stosunku pracy jej pracowników, nie wyłączając pracowników zatrudnionych w niej na podstawie powołania przez właściwy organ nadrzędny, dochodzących roszczeń wynikających z rozwiązania z nimi stosunku pracy wskutek odwołania ich przez ten organ z zajmowanych stanowisk.

Przyjmując zatem, że nawiązanie stosunku pracy z powódką, jako kierownikiem

zakładu pracy nastąpiło na podstawie powołania (art. 68 § 1 k.p.) przez właściwy organ zgodnie z postanowieniami statutu pozwanego Zakładu, to zgodnie z art. 69 pkt 2 lit. c k.p. dla takiego stosunku pracy wyłączone są przepisy regulujące rozpatrywanie sporów w części dotyczącej orzekania o przywróceniu do pracy.

Minister Sprawiedliwości nie kwestionował w rewizji nadzwyczajnej zasadności stanowiska Sądu Rejonowego, że brak było uzasadnionych przyczyn, o których mowa w art. 52 k.p., dla odwołania powódki ze stanowiska dyrektora pozwanego Zakładu, równoznacznego z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia. Na podstawie art. 58 k.p. powódce przysługuje zatem odszkodowanie, które zasadnie uwzględnił Sąd Rejonowy w pkt II wyroku. Natomiast zaskarżony rewizją nadzwyczajną pkt I wyroku, przywracający powódkę do pracy na zajmowane poprzednio stanowisko, rażąco naruszył art. 69 pkt 2 lit.c k.p., a także interes Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Z tych też względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w części przywracającej powódkę do pracy i w tym zakresie powództwo oddalił na podstawie art. 422 § 1 k.p.c.

=====